

Azərbaycan ilə Moldova dost və tərəfdaş ölkələrdir

Moldova özünəməxsus tarixə və mədəniyyətə malikdir. Onun iqtisadiyyatı həm aqrar, həm də sənayeyönümlüdür. Son illər ölkə iqtisadiyyatının artımını nəzərdə tutan bir sıra mühüm addımlar atılmışdır. 2023-cü ildə Moldova iqtisadiyyatının 3,5 faiz artacağı planlaşdırılır. Bu göstəricinin 2025-ci ildə 4 faiz, 2026-cı ildə isə 4,5 faiz təşkil edəcəyi nəzərdə tutulur. Bu proqnoz əsasən kənd təsərrüfatı bölməsinə bəslənilən ümidlərə əsaslanır.

Ölkənin iqtisadi inkişaf göstəriciləri ürəkəçandır. 2022-ci ildə Moldovada ümumi daxili məhsulun həcmi 14.42 milyard dollar olmuşdur. Adambaşına düşən ümumi daxili məhsulun miqdarı isə 3.474 dollar təşkil etmişdir. 2023-cü ilin iyuluna olan məlumata görə, ölkənin xarici valyuta ehtiyatları 4.915 milyard dollar olmuşdur.

Son zamanlar Moldovada ixracatın yeni istehsal sahələrinin yaradılmasına və onların həvəsləndirilməsinə ciddi diqqət yetirilir. 2023-cü ilin iyununa olan məlumata əsasən, ixracatın həcmi 317 milyon dollar təşkil etmişdir. İxrac mallarına əsasən qida məhsulları, ərzaq, əcazılıq məhsulları, şirələr, spirtli içkilər, geyim, maşınlar və avadanlıqlar daxildir. Bu dövrdə idxalatın həcmi 665 milyon dollar təşkil etmişdi. İdxal mallarına neft və neft məhsulları, enerji daşıyıcıları, nəqliyyat vasitələri, geyimlər, dərmanlar daxildir.

Son illər rəsmi Kişineunun siyasətinin prioritet istiqamətlərindən biri enerji sektorunun davamlılığını artırmaq və Moldovada ərzaq təhlükəsizliyini təmin etməkdən ibarətdir.

Ölkə iqtisadiyyatının inkişafında mühüm rol oynayan əmək qabiliyyətli insanların sayı 2023-cü ilin birinci rübündə 865 min nəfər olmuşdur. Moldovada kənd təsərrüfatı və ərzaq məhsulları ixracı üstünlük təşkil edir. Bu ölkə eyni zamanda taxıl məhsullarının böyük ixracatçısıdır. Bu sahələrə sərmayə qoyuluşları son illər daha da artıb. 2023-cü ilin birinci rübündə birbaşa xarici sərmayələrin həcmi 143 milyon dollara çatmışdır. Ümumiyyətlə, Moldovada kənd təsərrüfatı sektoruna, ilk növbədə su təchizatı sahəsinə qoyulan investisiyaların həcmi ən azı 500 milyon dollar təşkil edir.

Azərbaycanın xarici siyasətində Moldova dövləti ilə əməkdaşlıq özünəməxsus yer tutur. Xatırladaq ki, bu ölkə Azərbaycanın dövlət müstəqilliyini 1991-ci il dekabrın 21-də tanıyıb. 1992-ci il mayın 8-də Azərbaycan və Moldova arasında diplomatik münasibətlər qurulub. 2005-ci il oktyabrın 5-də Azərbaycanın Moldovada səfirliyi, həmin il noyabrın 1-də isə Moldovanın Azərbaycanda səfirliyi açılıb. Qarşılıqlı münasibətlərin müqaviləhüquqi bazasını tənzimləmək məqsədilə bu günə qədər Azərbaycan və Moldova arasında 100-ə yaxın sənəd imzalanıb.

Hazırda iki ölkə arasındakı münasibətlər strateji tərəfdaşlıq səviyyəsinə yüksəlib. Moldova və Azərbaycan 1997-ci ilin oktyabrında yaradılan GUAM təşkilatının təsisçiləridir, həmçinin Qara Dəniz İqtisadi Əməkdaşlıq Təşkilatının üzvləridir. Eyni zamanda onlar Avropa Şurasının üzvləridir və 1994-cü ildən etibarən NATO-nun Sülhə Naminə Tərəfdaşlıq Proqramına qoşulublar.

Bu iki xalqı və dövləti birləşdirən bir çox cəhət var. Azərbaycan və Moldova separatizmdən əziyyət çəkən ölkələrdir. Elə bu amilin təsiri altında onlar beynəlxalq təşkilatların kürsülərindən bir-birinin ərazi bütövlüyünü daim müdafiə etmişlər.

Son zamanlar siyasi tərəfdaşlıq olduqca normal məcrada inkişaf edir. Keçən il fevralın 10-da Prezident İlham Əliyev ölkəmizdə rəsmi səfərdə olan Moldova Baş nazirinin müavini, xarici işlər və Avropaya inteqrasiya naziri Niku Popeskunu qəbul etmişdir. Azərbaycan və Moldova ikitərəfli formatda da həmrəylik nümayiş etdirirlər. Bu il mayın 31-də isə Kişineuda Prezident İlham Əliyevin Moldova Prezidenti xanım Maya Sandu ilə görüşü oldu.

Həmçinin keçən il oktyabrın 10-da Prezident İlham Əliyev ilə ölkəmizə rəsmi səfərə gələn Moldova Respublikasının Baş naziri

Nataliya Qavrilitza arasında təkbətək görüş oldu, qlobal gündəlikdə duran mühüm məsələlərdən biri olan enerji təhlükəsizliyi məsələsi müzakirə edildi.

İki ölkənin qanunverici orqanları arasında mövcud əməkdaşlıq əlaqələri də yüksək səviyyədədir. Keçən il fevralın 22-də Milli Məclisin Sədri Sahibə Qafarovanın ölkəmizdə səfərdə olan Moldova Respublikası Parlamentinin Sədri İqor Qrosu ilə görüşü oldu. Moldova parlament sədrinin başçılıq etdiyi nümayəndə heyəti işğaldan azad olunmuş ərazilərimizə səfər zamanı həm Ermənistanın işğalçılıq siyasətinin faciəvi nəticələrini, həm də Azərbaycan tərəfindən həyata keçirilən böyük quruculuq və yenidənqurma işlərini öz gözləri ilə gördü.

İki ölkə arasında müxtəlif nazirlik və komitələr arasında əlaqələrin intensivliyi artmışdır. Bu il aprelin 6-7-də Azərbaycan Xarici İşlər Nazirliyinin nümayəndə heyəti Moldovada səfərdə oldu. Səfər çərçivəsində iki ölkənin xarici işlər nazirlikləri arasında siyasi məsləhətləşmələrin növbəti mərhələsi keçirildi.

Onu da vurğulayaq ki, Moldova müstəqillik əldə etdikdən sonra enerji təhlükəsizliyi sahəsində ona ilk yardım edən ölkə Azərbaycan oldu. Moldova Azərbaycanın timsalında özünün enerji təhlükəsizliyinin təmin olunmasını və enerji şaxələndirilməsini görür. Bu həm neft, həm də qaz sahəsinə aiddir. Eyni zamanda Azərbaycan enerji təchizatının şaxələndirilməsi baxımından Moldovanın əsas tərəfdaşdır. Bu cəhətdən Moldova kifayət qədər cəlbəedici ölkədir.

Keçən ilin oktyabrında Bakıda Azərbaycan Respublikası və Moldova Respublikası arasında iqtisadi əməkdaşlıq üzrə Birgə Hökumətlərarası Komissiyanın 4-cü iclası keçirildi. Görüşdə Moldova ilə Azərbaycan arasında iqtisadiyyatın bütün sahələrində, o cümlədən aqrar sektorda əlaqələrin dinamik inkişaf etdiyi vurğulandı.

Hazırda ticarət və investisiya əlaqələri Azərbaycan-Moldova əməkdaşlığının əsas istiqamətlərindən biridir. İki ölkənin qarşılıqlı ticarət dövriyyəsində artım davam etmiş və 2022-ci ildə 3,8 dəfə çoxalma müşahidə olunmuşdur.

Moldovada 115 Azərbaycan şirkəti qeydiyyatdan keçərək fəaliyyət göstərir. Azərbaycanda isə müxtəlif sahələrdə 30-dək Moldova şirkəti fəaliyyət göstərir.

Tərəflər logistika məsələsinə də ciddi önəm verməyə başlayıblar. Moldova son illər Azərbaycan ilə nəqliyyat əməliyyatlarını artırır. Bu ilin fevralında Moldovanın Baş nazirinin müavini, infrastruktur və regional inkişaf naziri Andrey Spinu başda olmaqla nümayəndə heyətinin Bakıya səfəri və onun İqtisadiyyat Nazirliyində danışıqlar aparması bunula əlaqədar idi.

Müntəzəm olaraq iki ölkə arasında ictimai-siyasi, mədəni-kültüvi tədbirlər, turizm, təhsil və müxtəlif sahələrdə mübadilə proqramları təşkil edilir. Bu il Moldova Dövlət Tarix Muzeyində Ulu Öndər Heydər Əliyevin 100 illik yubileyinə həsr olunmuş sərginin açılış mərasimi olmuşdur.

Göründüyü kimi, iki ölkə arasında münasibətlər həyatın bütün sahələrində inkişaf edərək strateji əməkdaşlıq səviyyəsinə yüksəlmişdir. Yalnız etibarlı dostlar və tərəfdaşlar arasında bu cür münasibətlər ola bilər. Möhkəm əminliklə deyə bilərik ki, Azərbaycan və Moldova arasında qarşılıqlı münasibətlər qarşdakı illərdə də yeni-yeni uğurlarla yadda qalacaqdır.

*Atamoğlan MƏMMƏDLİ,
BDU-nun dosenti*

